

Foto: Wil de Veer

Verslag nestkasten en andere informatie Golfbaan Welschap 2010

Wil de Veer

Algemene landelijke informatie

In 2010 is het eerste broedverslag (gegevens 2009) gepubliceerd van het Landelijk NETwerk voor Studies aan nestKASTbroeders (afgekort NESTKAST). NESTKAST is het netwerk waarin amateur nestkastonderzoekers (controleurs en ringers), professionele nestkastonderzoekers (NIOO-KNAW, Nederlands instituut voor Ecologie), het Vogelstation (VT) en Sovon Vogelonderzoek Nederland bij elkaar komen voor het verzamelen en uitwisselen van gegevens, wetenswaardigheden en ervaringen op het gebied van nestkastonderzoek. Vogelwerkgroep Welschap, onderdeel van VWG De Kempen, werkt aan dit onderzoek mee en de resultaten worden jaarlijks doorgegeven.

Het weer in het voorjaar van 2010

Omdat o.a. het aantal broedgevallen en het broedsucces vaak afhankelijk zijn van de weersomstandigheden volgt hier de informatie van het KNMI.

Lente 2010: Zeer zonnige en droge lente met een normale temperatuur. Het was deze lente met gemiddeld 8,9 °C precies even warm als het langjarig gemiddelde over de periode 1970-2000. Toch was het de koudste lente sinds 15 jaar. Sinds 1996 waren

alle lentes zacht tot zeer zacht.

De maanden maart en april verliepen met 6,4 °C en 9,7 °C tegenover respectievelijk 5,8 °C en 8,3 °C vrij zacht. Alleen de maand mei was het zeer koel, met gemiddeld 10,5 °C tegenover 12,7 °C normaal. Hiermee komt **mei 2010 in de top 10 van koelste meimaanden sinds 1901**. Er werden in de Bilt 13 vorstdagen

genoteerd in de lente. Precies gelijk aan het normale aantal. Slechts eenmaal kwam het deze lente tot een maximum boven de 25 graden. 29 april was met 27,2 graden in Eindhoven de warmste dag van deze lente.

Met gemiddeld over het land 130 mm neerslag tegen 166 mm normaal was de lente droog. Zowel maart als april waren met 47 mm en 27 mm tegenover 65 mm en 42 mm normaal, droog.

De maand mei week met 55 mm tegenover 57 mm normaal nauwelijks af van het gemiddelde. De lente verliep zeer zonnig. Landelijk gezien scheen de zon 595 uren tegenover 485 uren normaal.

Vooraf in maart en april scheen de zon veel. In maart was het zonnig, met 152 zonuren tegenover een langjarig gemiddelde van 115 uren.

April deed er nog een schepje

bovenop met 246 tegenover 162 normaal. Mei was qua zon een gemiddelde maand en week met 200 uren weinig af van het gemiddelde.
Bron: KNMI, datum: 1 juni 2010.

Foto: Wil de Veer

Broedseizoen 2010 Golfbaan Welschap

Na het schoonmaken en waar nodig repareren of vervangen van de nestkasten, was onze werkgroep klaar voor het nieuwe broedseizoen. Het is altijd spannend wat het nieuwe seizoen gaat brengen, zeker na de strenge winters van de afgelopen twee jaren.

“Hopelijk keert de ijsvogel weer terug om te broeden”

Vanwege de langdurige vorstperiode en de sneeuwbedekking hebben wij om de twee dagen de vogels bijgevoerd op speciaal daarvoor aangelegde voederplekken verspreid over de golfbaan. De vogels hebben hier massaal van geprofitteerd. In november zijn de twee ijsvogelwanden weer gereed gemaakt voor het broedseizoen 2011.

Hopelijk keert de ijsvogel weer terug

om te broeden. Veel zal afhangen van de aankomende winter. Is deze weer streng met veel dagen met ijsbedekking dan wordt het ergste gevreesd. Op diverse plaatsen werden sporen van geplukte houtduiven gevonden dus de roofvogels, havik, sperwer en buizerd, zijn ook aan hun trekken gekomen.

Totaal hangen er 124 nestkasten waar de vogels gebruik van kunnen maken. Vooruitlopend op de gegevens verder in dit verslag hebben wij kunnen constateren dat de dalende tendens van de bezetting van de nestkasten zich niet heeft voortgezet!

Een van de redenen zou te maken kunnen hebben met het feit dat er meer rust was omdat de kauwen geen gebruik hebben kunnen maken van de nestkasten daar er een plaatje voor de nestingang is gemonteerd. Tijdens het

broedseizoen waren er dan ook beduidend minder kauwen dan het jaar daarvoor.

In januari is er met geluid nabootsing gecontroleerd of de bosuil aanwezig was. Zowel op de golfbaan als in de directe omgeving werd geen exemplaar gehoord. De fuut heeft helaas weer niet gebroed. Oorzaak is waarschijnlijk weer het betreden van het riet bij hole 8!

“De groene specht werd veelvuldig gesignaleerd en ook met jongen gezien”

Van de winterkoning werden twee nesten gevonden waarin een broedsel is grootgebracht. Van de zwarte kraai werden twee nesten gevonden en bij beide werden jongen gezien. Een

kuifmees heeft een nest uitgehakt in een dode berk langs het pad van hole 17.

“De torenvalk heeft voor het eerst op de golfbaan gebroed en met succes drie jongen grootgebracht”

Er wordt overigens niet gericht naar nesten gezocht. De groene specht werd veelvuldig gesignaleerd en ook met jongen gezien. Waarschijnlijk betreft het drie territoria van deze soort. Helaas meldde een van de golfers dat eind oktober een van de groene spechten met een golfbal werd neergehaald. Jaarlijks komt dit enkele malen voor en meestal betreft het een meerkoet of fazant die slachtoffer wordt, soms met fatale

afloop. De torenvalk heeft voor het eerst op de golfbaan gebroed en met succes drie jongen grootgebracht. Dodaarzen, kleine karekieten, boomkruipers, fazanten, grote bonte spechten, wilde eenden, meerkoeten en waterhoentjes werden met jongen gezien. Oever- en gierzwaluwen werden gespot terwijl ze insecten boven het water vingen, of tijdens de vlucht waterschepten.

Regelmatig werd een sperwer op de golfbaan gespot, soms net nadat een prooi was geslagen. In het aangrenzende bosgebied heeft deze soort met succes gebroed. De ijsvogel heeft, zoals eerder vermeld, ook dit jaar niet gebroed. De ijsvogel werd na de laatste twee strenge winters niet meer gesignaleerd op de golfbaan.

Echter, tot onze grote vreugde werd de soort voor het eerst dit jaar weer gespot en wel op 12 september. De

vogel werd zo nu en dan gezien bij de waterpartij van hole 8 en hole 12. Bij laatstgenoemde werd de soort in week 45 gesignaleerd, net nadat er een vis was gevangen.

Op de golfbaan verbleven tijdens de winterperiode 2009/2010 zeer veel sijzen en putters, en **een houtsnip heeft wekenlang in de nabijheid van hole 13 zijn voedsel gezocht**. Enkele keren werden er kramsvogels, koperwieken en aalscholvers gespot.

In het voorjaar zat er een paartje tafeleenden bij de waterpartij van hole 6/7. Andere vogelsoorten die werden gesignaleerd waren: buizerd, blauwe reiger, scholekster, kokmeeuw, kleine bonte specht, houtduif, Turkse tortel, grote gele kwikstaart, witte kwikstaart, heggemus, roodborst, merel, zanglijster, grote lijster, zwartkop, tjiftjaf, fitis, goudhaan, staartmees, kuifmees, gaai, ekster, vink en groenling. In september gebruikten grote groepen spreeuwen het riet als slaapplek.

Nestkasten

Elke kast is dit jaar vier keer gecontroleerd. Vanwege het grote aantal kasten worden de eerste twee rondes verdeeld over twee sessies in dezelfde week. De eerste volledige ronde werd gelopen op 23/24 april, de tweede op 15/16 mei en de derde op 6 juni. Als eindcontrole voor de tweede broedsels en/of vervollegsels

is op 17 juli nog een controle uitgevoerd.

Dit jaar zijn 33 van de 124 kasten niet in gebruik geweest om in te broeden (ongeveer 27%). In 2009 waren 61 van de 138 kasten niet in gebruik (ongeveer 44%). Dit was het laagste aantal sinds 2002, wat aangeeft dat

het seizoen 2010 inderdaad een goed jaar is geweest.

Het beste zelfs van de laatste vier jaren. Van de kool- en pimpelmees en de spreeuw zijn nog nooit zoveel jongen uitgevlogen. Van vier soorten worden uitgebreide gegevens vermeld.

Foto: Wil de Veer

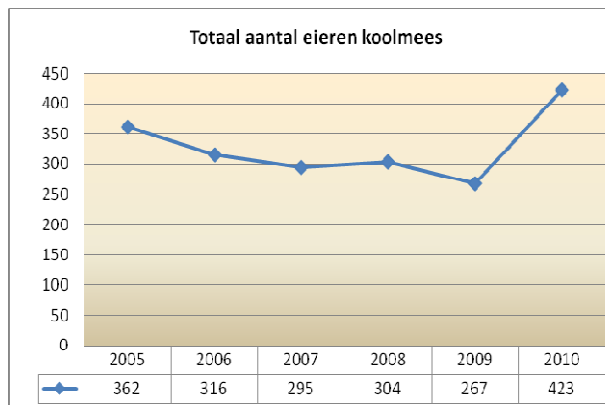
▲ Koolmees jongen in nestkast

Koolmees

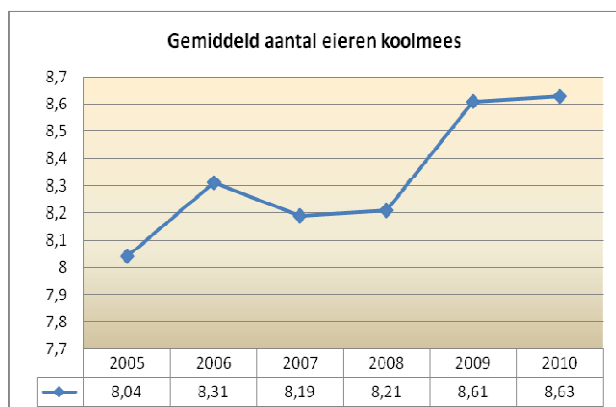
De koolmees heeft het heel goed gedaan. Met 38 eerste en 11 tweede **broedsels** is het streefgetal van het aantal legsels, dat wij enkele jaren geleden als doel hadden gesteld, van 45 overschreden (35 in 2009).

Het gemiddelde **broedsucces** was zeer hoog met ongeveer 92%. Totaal zijn er 423 eieren gelegd; 344 bij de eerste legsels en 79 bij de tweede legsels. Van de eerste legsels zijn er 332 jongen uitgevlogen en van de tweede legsels zijn er 58 uitgevlogen.

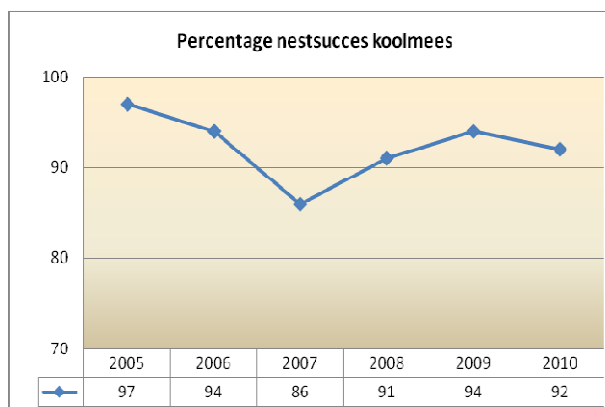
De gemiddelde **legselgrootte** van de eerste legsels was 9,0 eieren van de tweede legsels was dat 7,1.

Figuur 1. Totaal aantal eieren koolmees ▲

▲ Figuur 2. Gemiddeld aantal eieren koolmees

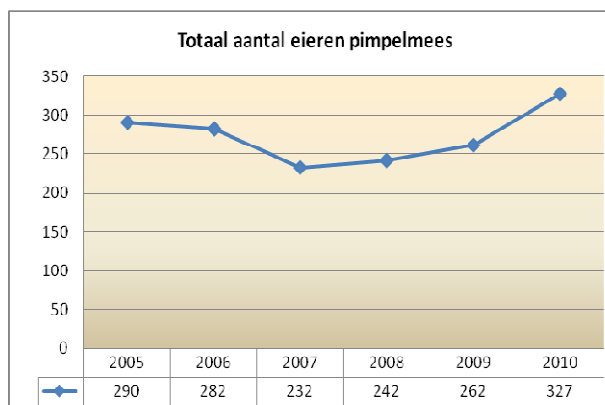
Figuur 3. Percentage nestsucces koolmees ▲

Pimpelmees

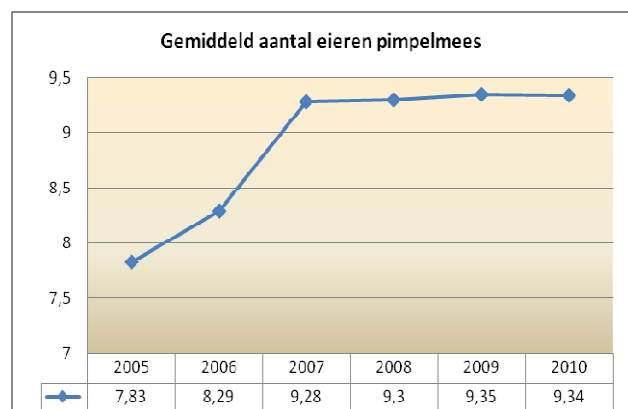
De pimpelmees heeft het streefgetal van 35 van het aantal legsels gehaald, met 31 eerste en 4 tweede **broedsels** (was 29 in 2009).

Het gemiddelde **broedsucces** was ongeveer 91%. Totaal zijn er 327 eieren gelegd; 303 bij de eerste legsels en 24 bij de tweede legsels. Van de eerste legsels zijn er 283 jongen uitgevlogen en van de tweede legsels zijn er 17 uitgevlogen.

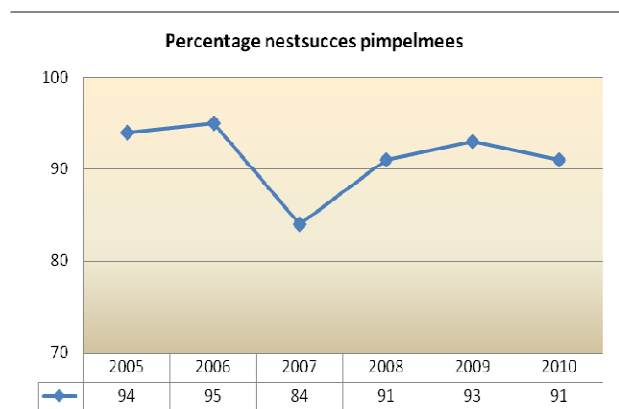
De gemiddelde **legselgrootte** van de eerste legsels was 9,7 eieren en van de tweede legsels was dat 6,0.

Figuur 4. Totaal aantal eieren pimpelmees ▲

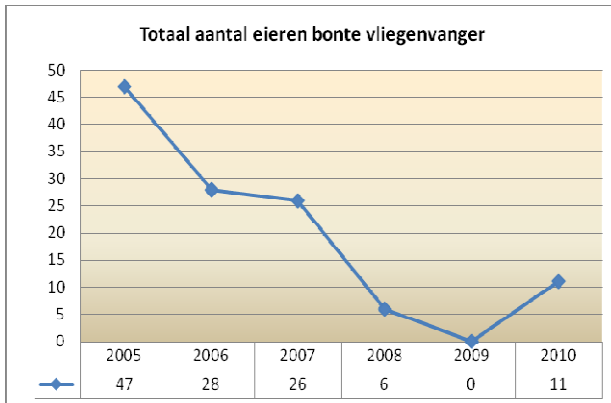
▲ Figuur 5. Gemiddeld aantal eieren pimpelmees

Figuur 6. Percentage nestsucces pimpelmees ▲

Bonte vliegenvanger

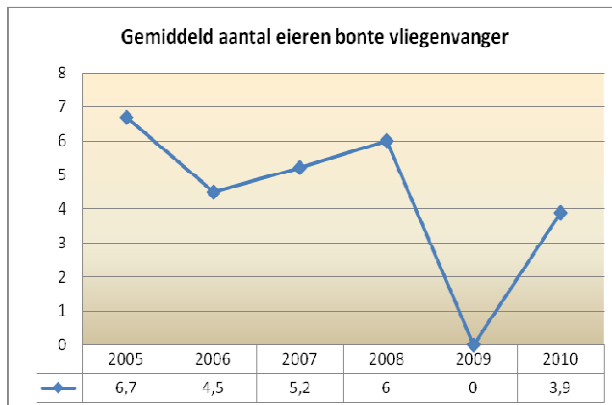

▲ Figuur 7. Totaal aantal eieren bonte vliegenvanger

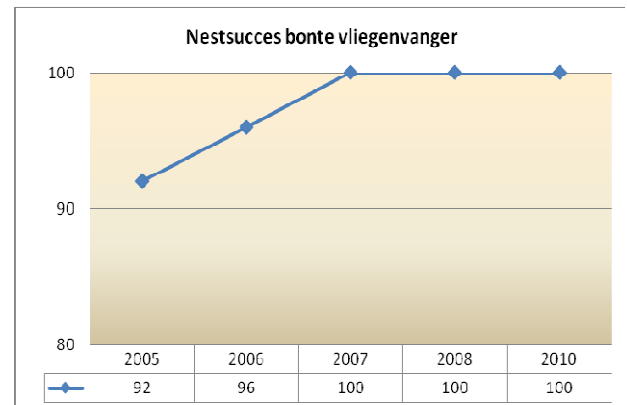
Was de dalende tendens in de laatste jaren van de bonte vliegenvanger en geen enkel broedgeval in 2009 dramatisch, in 2010 waren er drie succesvolle **broedsels**.

Het gemiddelde **broedsucces** was ongeveer 82%. Totaal zijn er 11 eieren gelegd bij de eerste legfels. Er waren geen tweede legfels. Er zijn 9 jongen uitgevlogen.

De gemiddelde **legselgrootte** was 3,6 eieren. Dit is zeer laag en in de aankomende jaren zullen we hier onze aandacht op vestigen en proberen te achterhalen wat daar de oorzaak van zou kunnen zijn. Landelijk schommelt dit getal rond de 6,0 eieren gedurende de periode 1982-2009 (Jaarverslag broedvogels 2009 NESTKAST).

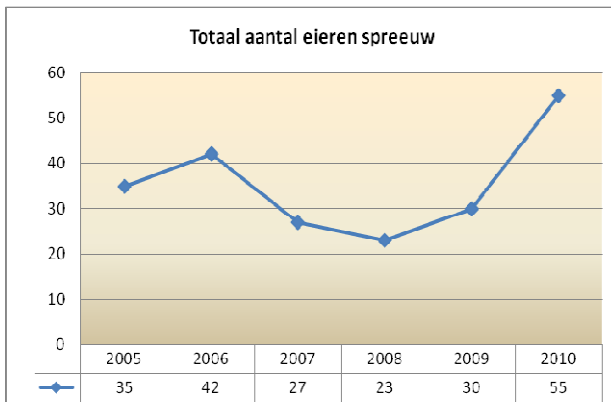

▲ Figuur 8. Gemiddeld aantal eieren bonte vliegenvanger

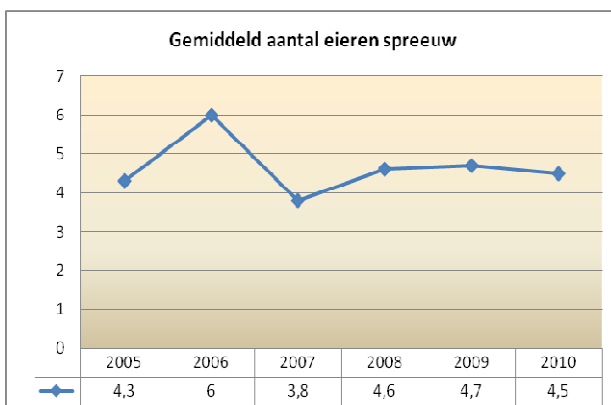
▲ Figuur 9. Percentage nestsucces bonte vliegenvanger

Spreeuw

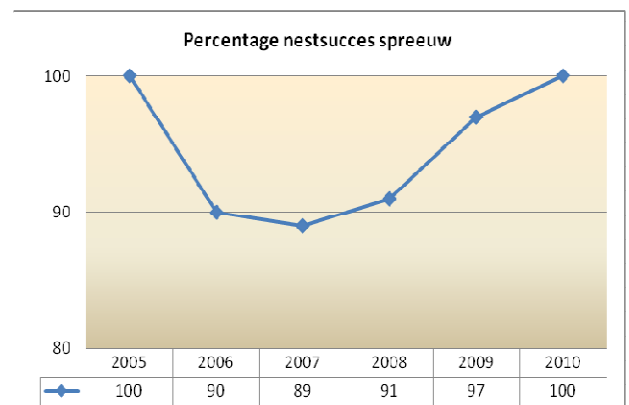

▲ Figuur 10. Totaal aantal eieren spreeuw

De spreeuw heeft in 11 kasten met succes jongen groot gebracht (7 in 2009). Het **broedsucces** was 100%. Totaal zijn er 55 eieren gelegd; 52 bij de eerste legfels en 3 bij het tweede legfel. Van beide legfels zijn alle jongen uitgevlogen. De gemiddelde **legselgrootte** van de eerste legfels was 4,7 eieren en van het tweede legfel was het gemiddelde 3,0. Nog nooit zijn er zoveel jongen uitgevlogen. De spreeuw is op een golfbaan zeer waardevol omdat deze de larven van de meikevers uit de *green* haalt. (Dat is de reden dat wij de spreeuwenkasten dicht bij de *greens* hangen). De spreeuw trekt namelijk de larven recht uit het gras zonder dit te beschadigen. Dit in tegenstelling tot bijvoorbeeld de merel, kraai, kauw en ekster die het gras wegtrekken om bij de larven te komen.

▲ Figuur 11. Gemiddeld aantal eieren spreeuw

▲ Figuur 12. Percentage nestsucces spreeuw

Boomklever

De boomklever is altijd aanwezig op de golfbaan en maakt ook gebruik van de nestkasten. Vorig jaar werd gemeld dat de opmars van de boomklever was gestopt. De soort was toen met maar drie broedsels in de nestkasten aanwezig (6 in 2008).

Dit jaar bleef de teller op 5 staan en er werden diverse jongen gezien. Uitgebreide gegevens van deze soort hebben wij tot nu toe niet verzameld. De boomklever smeert de naden van de kast dicht met zand en klei en om

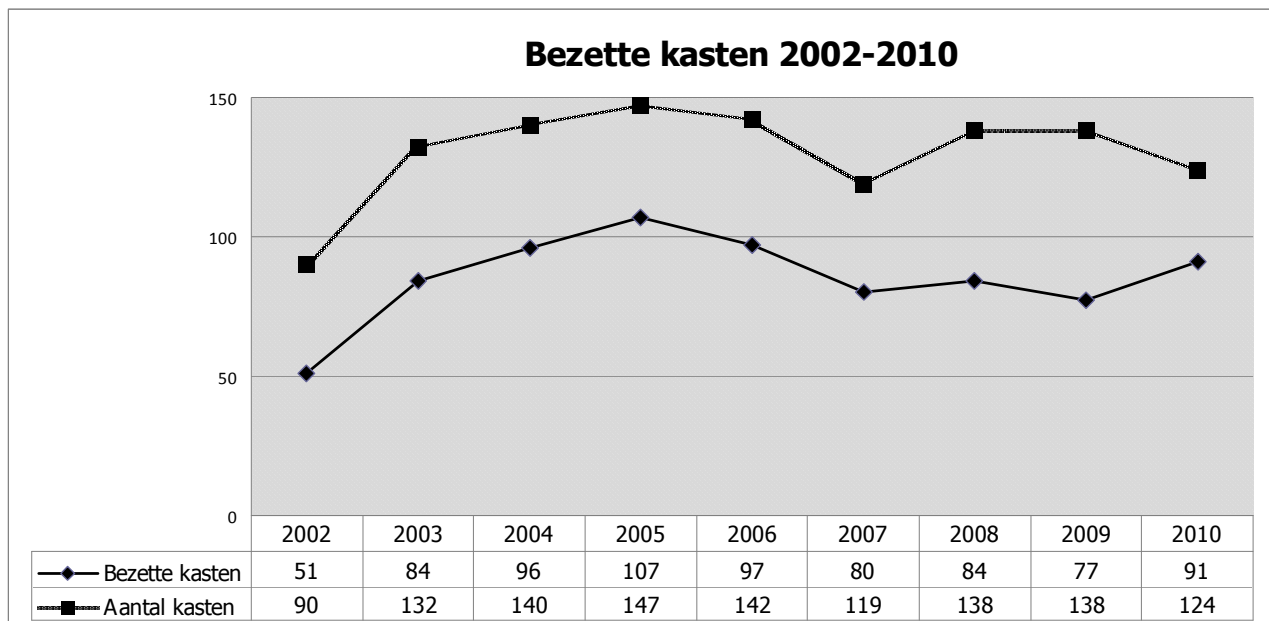
dit niet kapot te maken openen wij de kasten niet. Bij het schoonmaken van de kasten hebben wij nog nooit eieren en/of dode jongen aangetroffen.

Er worden wel ieder jaar uitgevlogen jongen gezien. In 2010 hebben wij het verzoek van NESTKAST gekregen om toch in de kasten te kijken zodat ook van deze soort de resultaten kunnen worden doorgegeven. Wij zullen ons hierover beraden.

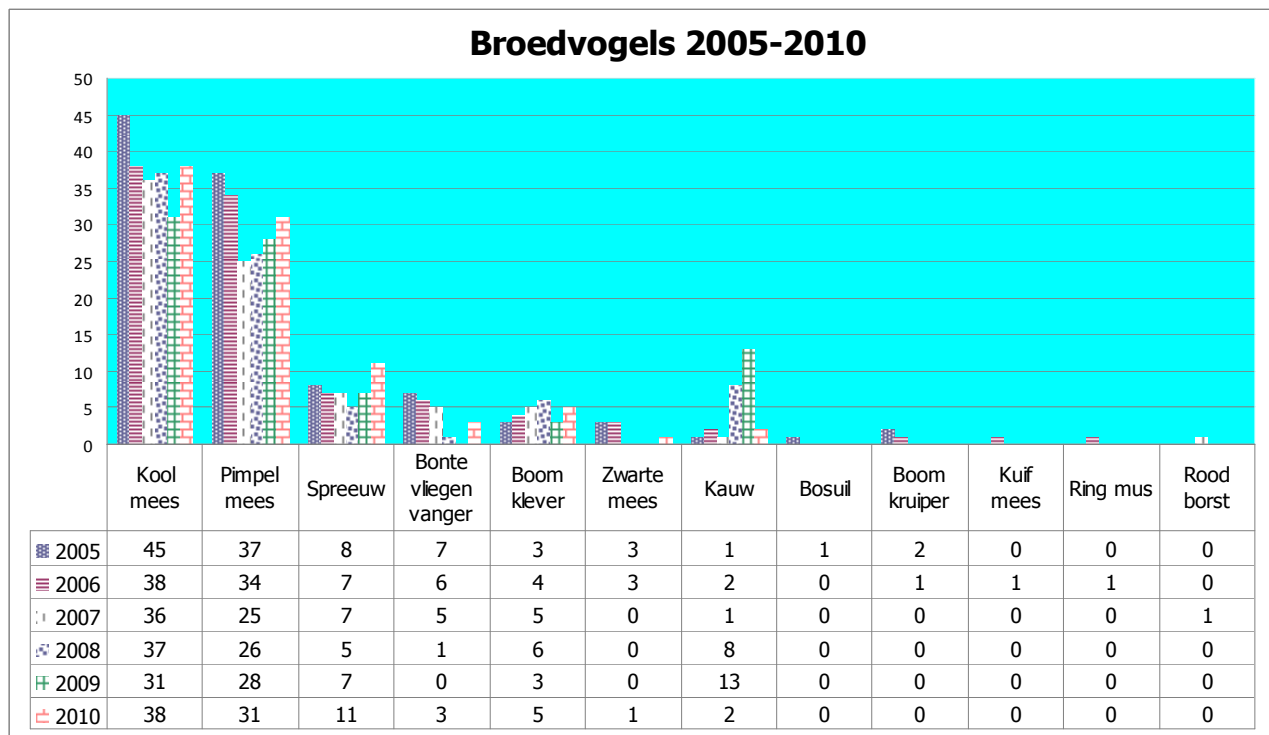
Tweede legsels

In 17 kasten is een tweede legsel aangetroffen (was 7 in 2009), elf van een koolmees (4), vier van een pimpelmees (1), één van een spreeuw (1) en één van een zwarte mees (0).

Alle tweede broedsels waren succesvol met totaal 85 uitgevlogen jongen (37). In de laatste vijf jaar werden er respectievelijk 7 (2009), 3 (2008), 0 (2007), 2 (2006), en 2 (2005) tweede legsels aangetroffen.

▲ Figuur 13. Verhouding aantal en bezette kasten in de periode 2002 - 2010

▲ Figuur 14. Broedvogels in de nestkasten in de periode 2005 - 2010

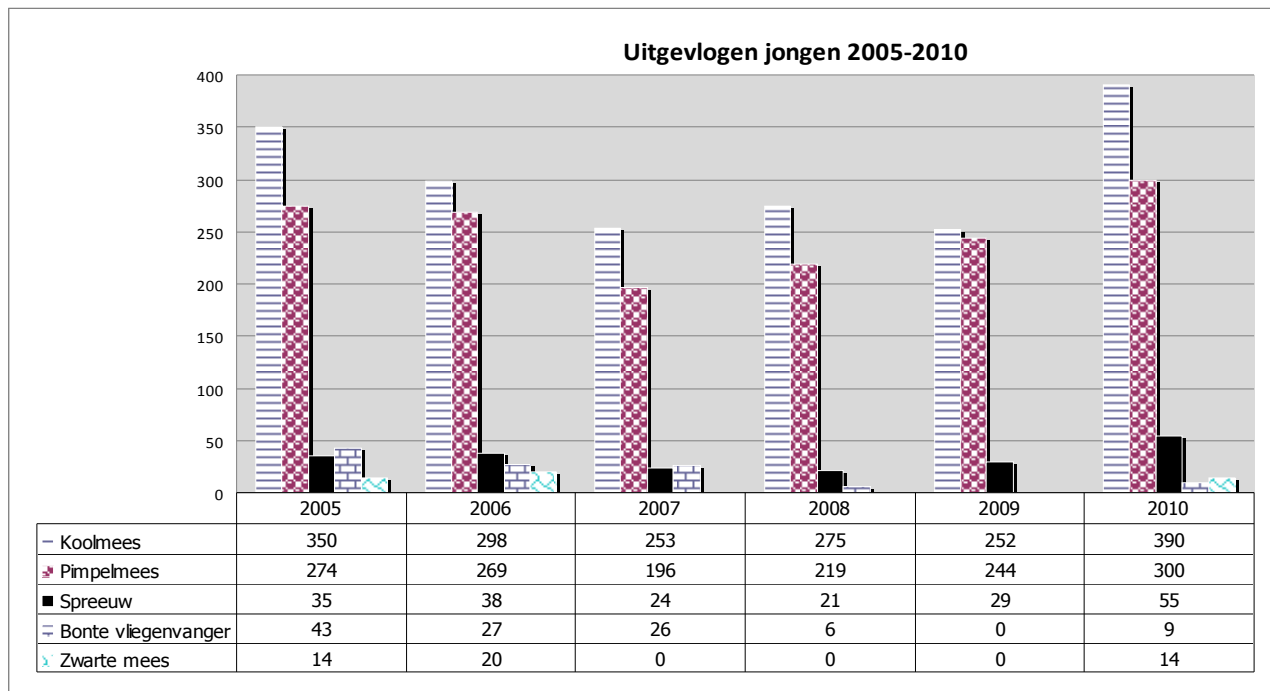

Foto: Wil de Veer

▲ Pimpelmees jongen in nestkast

▲ Figuur 15. Totaal aantal uitgevlogen jongen van vijf voorkomende soorten in de periode 2005 - 2010

Diversen

De kauw heeft zijn spectaculaire opmars niet door kunnen zetten wat natuurlijk veroorzaakt wordt door het afsluiten van de nestkasten. De soort heeft door het kapot pikken van twee plaatjes toch nog kans gezien om twee broedsels groot te brengen (waren er 13 in 2009 en 8 in 2008). In een kast werd het broedsel van een zwarte mees aangetroffen met 7 jongen. Het beviel schijnbaar zo goed dat de zwarte mees nog een tweede broedsel met eveneens 7 jongen grootbracht.

De metselbijen hebben dit jaar veelvuldig gebruik gemaakt van de speciale houtblokken en ook de kasten met de glazen buisjes waren goed bezet. Een van deze kastjes werd door twee vleermuizen gebruikt als schuilplaats. Binnen in de voormalige hondenloods zaten ook vleermuizen.

In een van de nestkasten zat een wespennest. Evenals vorig jaar werd er weer groot aantal eekhoorns

gezien en er werden ook jongen waargenomen. Diverse soorten salamanders werden gezien, waarvan sommige juvenielen. In september werden nog diverse kamsalamanders in een van de nieuwe poelen gezien. De bruine kikker was massaal aanwezig.

“Het beviel schijnbaar zo goed dat de zwarte mees nog een tweede broedsel met eveneens 7 jongen grootbracht”

Andere soorten zoogdieren die werden gezien zijn: egel, mol, konijn en hermelijn. Werden er bij sneeuwbedekking in enkele

voorgaande jaren nog wel eens prenten en uitwerpselen van de vos gevonden, deze winter was dat niet het geval.

Van de rode bosmieren lagen er enkele nesten van de *Formica rufa* (Behaarde rode bosmier). Een van de nesten lag dit jaar ongeveer tien meter van de vorige nestplaats. Oorzaak was het schoonmaken van de sloot waarbij het nest dat er in lag verstoord werd. Om dit in de toekomst te vermijden zullen rond het nest twee stokken worden geplaatst zodat de schoonmaakploeg ziet waar zich een nest bevindt. Beide nesten liggen nu veilig tegen een lariks, op hole 16 en 17.

Tussen het fietspad en de oostzijde van de golfbaan liggen ook nog twee nesten van de *Formica sanguinea* (Bloedrode roofmier) die ook op de golfbaan voorkomt is dit jaar niet gezocht. ■

Een woord van dank gaat uit naar GMG voor het beschikbaar stellen van een golfcar en het mogelijk maken van het bijvoeren van de vogels tijdens de winterperiode; Eric Welvaarts, hoofdgreenkeeper, die zoals altijd volledige medewerking verleende. Zonder hun medewerking was dit alles niet mogelijk geweest. Hiervoor hartelijk dank.